

3. Kuidas jõuda kõikideni

T-Kit käsiraamat
Sotsiaalne
kaasatus

3.1 Takistused

Noored kannatavad selle vastuolulise kahestunud pildi all, mis nendest on loodud. Ühest küljest kujutavad meedia ja poliitika neid tihti kui passiivseid või isegi potentsiaalselt kuritegelikke isikuid. Samal ajal maalivad reklaamid ja filmid noortest pildi kui aktiivsetest, jõulistest, õnnelikust ja tugevatest isiksustest. Tegelikuses aga on väga vähe noori, kes ennast ükskõik kummaga nendest kahest grupist otseselt samastaks. Nagu juba eelpool olevas peatükis 2.2 kirjeldasime, peavad paljud erivajadustega või vähemate võimalustega noored taluma eri suundadest tulevat survet ja puutuma kokku erinevate raskustega. Juba lihtsalt sellistes tingimustes elamisele kulub suur osa nende ajast ning energiast ja see võib tähendada, et teie ettevõtmistega ühinemiseks ei jätku neil enam lihtsalt jõudu, ehkki võib-olla nad ise sooviksid kaasa lüüa.

See on takistus, millest noorsootõtajad peavad üle saama selleks, et jõuda kõikide noorteni. Vähi, mida noorsootõtaja on kohustatud tegema, on pakkuda kõigile noortele noorsootõetegevustega ühinemise võimalust ja laskma siis neil endal otsustada, kas nad seda soovivad või mitte. Parimal juhul saavad noorsootõtajad seada endale eesmärgiks, et tuleb tõepoolest jõuda mingi kindla väheesindatud sihtgrupini, kusjuures kõigepealt on oluline teadvustada, mis võib seejuures takistuseks olla. Idealistlikul noorsootõtajal võib olla raske aru saada, miks noored ei taha koos teiste noortega huvitavatest ettevõtmistest osa saada. Kuid noorele võib teatud elusituatsioonis olla olulisem enda eest seismine või igapäevavarakustega toime tulemine. Noorsootõtajad peavad nende vajadustega arvestama.

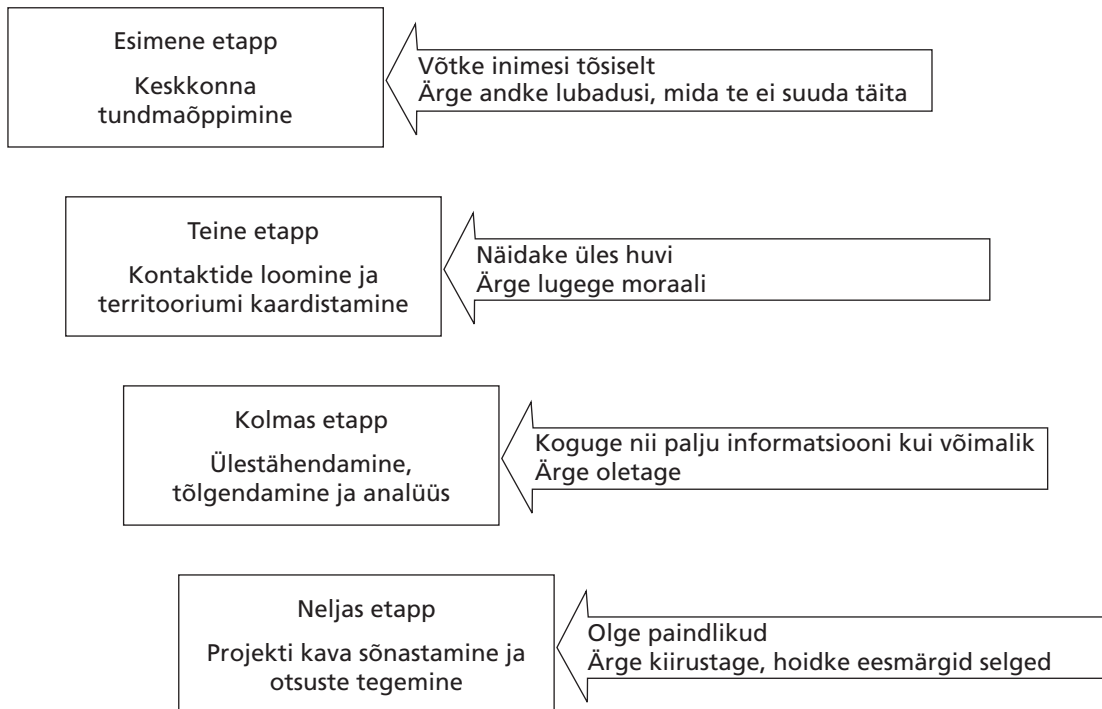
Peatume siis korra ja vaatame, millised põhjused võivad takistada noortel teie ettevõtmistega ühineda.

Isiklikud takistused	Praktilised takistused
<ul style="list-style-type: none"> - madal enesehinnang ja enesekindluse puudumine; - julgustuse puudumine; - hirm üleoleva suhtumise ees; - ettekujutus noorsootõöst kui millestki igavast („ainult lastele ja tossikestele“); - hirm diskrimineerimise ees; - ebahuvitavad tegevused 	<ul style="list-style-type: none"> - informatsiooni puudumine; - osalemisloa puudumine – grupi surve liitumise vastu; - aja või energia puudumine; - rahapuudus; - kultuurilised või religioossed vastuolud; - liikuvusega seotud probleemid.

See tabel pole kaugeltki lõplik (ja loodetavasti ei puuduta kõik need põhjused noori, keda teie oma töö kaudu kaasata soovite). Kuid see tabel annab teile ehk mõningase ettekujutuse, miks teatud grupid ei soovi või ei saa teie poolt pakutud tegevustest osa võtta. Samas võivad noored mingit põhjust tuues varjata tegelikku olukorda. Näiteks võib noor, kelle vanemad ei luba tal üritustest osa võtta, ütelda, et tema arvates on kogu ettevõtmine nõme. Mitmed takistused võib välja selgitada ka lihtsalt nii, et mõtlete eelnevalt põhjalikult oma sihtgrupi peale – seapraad ei sobi ju juudi või moslemi kogukonnast noortele. 'Noored hooldajad' ei leia niisama lihtsalt aega ega võimalust kodust lahkumiseks, sest nad peavad oma pereliikme eest hoolitsema. Puuetega noortel inimestel või äärealadel elavatel noortel võib olla teatud füüsilisi või korralduslikke raskusi, et osaleda teie tegemistes. Mitmesugustest segaprojektidest osavõtmise võivad noorte jaoks võimatuks teha ka religioon või kultuuriline taust.

Seega ei jää noored teie ettevõtmistest kõrvale lihtsalt ilma põhjuseta. Üks viis, kuidas saada vastus küsimusele „miks?“, on küsida seda noortelt endilt. Kuid kui te soovite oma sihtgruppi tõeliselt hästi tundma õppida, siis saate te nende kohta rohkem informatsiooni uurida ka muudest allikatest, sh piirkonnast, kus nad elavad. Siinkohal pakume üht võimalikku süsteemset lähenemist, kuidas luua paremaid kontakte noorte ja nende ümbruskonnaga.

Esimene etapp. Minge välja kohtadesse, kus teie sihtgrupiks olevad noored tavaliselt aega veedavad. Õppige tundma nende ümbruskonda ja elu-olu (vaata peatükki 4.1: Noored oma kodukohas (kogukonnas)). Rääkige noortega vabalt ja sundimatult nende vajadustest ja soovidest ning ärge unustage koguda informatsiooni ka „nähtamatute“ noorte kohta (need, keda te tänaval ei kohta). Kuulake aktiivselt, kuid ärge andke lubadusi, mida te ei suuda täita. Vältige üleolevat suhtumist.

Teine etapp. On oluline luua usalduslikud suhted noortega (vaata peatükki 6.3: Usalduse loomine). Kui inimesed räägivad teile oma minevikust, siis on tähtis, et te ei hakkaks neid hukka mõistma ega loeks neile moraali. Näidake üles huvi selle vastu, millega noored tegelevad, on tegelenud ja kavatsevad tegeleda. Sellega saate luua soodsa pinnase, et noored tulevikus teie ettevõtmistega liituks.

Kolmas etapp. Analüüsige informatsiooni, mille te saite oma sihtgrupiga suheldes. Pöörake tähelepanu sellele, millised on noorte igapäevased probleemid, mis võib neid takistada noorteüritustest osa võtmast, mis neile meeldib ja mis mitte ja nii edasi. See informatsioon peaks andma teile aimu sellest, millised üritused ja projektid nende noortele meeldiksid ja milliseid pole mõtet korraldada.

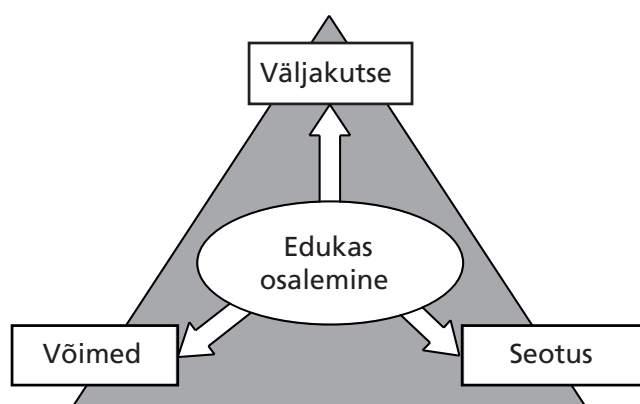
Neljas etapp. Kui te siis olete otsustanud konkreetsele sihtgrupile suunatud projektiga tegelema hakata, kasutage kogu saadud informatsiooni ja haarake noori kaasa nii projekti alguses kui ka selle käigus, kõikides tegevustes. Ehkki improviseerimisoskused ja paindlikkus on iga projekti puhul eluliselt tähtsad, on haavatavate noortega tegelemisel eriti tähtis ka konkreetse tegevuskava olemasolu. See aitab sihid ja eesmärgid selgelt silme ees hoida ja annab tööks juhiseid. Tehke seatud sihid kõigile teatavaks ja hoolitsege selle eest, et nendes oleks ka noortele midagi. Täiendavat informatsiooni projektide läbiviimise kohta võite leida projektijuhtimise käsiraamatust.

Kui te kavandate noorsootööd mingi kindla sihtgrupi jaoks, ärge võtke kogu koormat enda õlgadele. Nagu me rõhutasime juba ka peatükis 4.2: Partnerlussuhete loomine, on oluline arutleda tekkinud mõtteid kolleegidega (või teiste isikutega, kes on seotud selle sihtgrupi ja vastava keskkonnaga) ning saada nendepoolne huvi ja toetus.

3.2 Miks noored osalevad?

Kui me tahame jõuda erivajadustega või vähemate võimalustega noorteni, peame oma projektid kohandama nende vajadustele. Tuleb leida õige tasakaal noorte huvide, oskuste ja võimete vahel. Selleks, et noortel tekiks tunne, et projekt on nende enda ,oma', on tähtis neid kaasa haarata kogu protsessi vältel.

Autorid Jans ja De Backer (2001) räägivad „kolmest tegurist, mis tagavad eduka osalemise: väljakutse, võimed ja seotus (inglise keeles „three Cs for successful participation: Challenge, Capacity ja Connection”)”.¹ Tähendab, et ettevõtmine peaks noorele esitama mingi väljakutse, see peaks neid ahvatlema kaasa lööma ja nende silmapiiri avardama. Kuid sellise väljakutsega toimetulemiseks peaksid noortel olema küllaldased võimed, sest kui väljakutse on ületamatult raske, võib kaduda huvi ning ebaõnnestumise korral võivad jääda püsima masendus ja umbusk ka järgnevate projektide suhtes. Teisest küljest peaks väljakutse olema piisavalt suur, siis ei hakka noortel igav ning innustust saab saavutusvajadus: „Me saime sellega hakkama!”. Seetõttu peab noorsootöötaja tundma ka noore inimese oskusi ja võimeid ja kohandama projekti nii, et tulemuseks oleks väikeste õnnestumiste ja edusammude jada. Viimane, kuid sugugi mitte vähemtähtis on noorte seotus - noored peavad tundma, et nad on teie ettevõtmisega seotud. Seepärast tulebki tegevused mugandada ja viia kooskõlla selle maailmaga, milles need noored elavad. Kui teil õnnestub oma projektis neid tegureid (ehk kolme C'd) arvestada ja tasakaalus hoida, on esimene samm eduka projekti suunas astutud.

Teine oluline põhimõte töös erivajadustega või vähemate võimalustega noortega on: neid tuleb kaasata projekti-idee algaasist peale. Meie lähenemiseks ei tohiks olla mõte, et me teeme projekti noorte jaoks, pigem ikka koos noortega või isegi, et noored ise teevad projekti. Noored, kellega te töötate, oskavad teile ilmselt ise ütelda, mis neile meeldib ja mis mitte, miks nende sõbrad ega perekond ei kiidaks tegemisi/ettevõtmisi heaks ja millisel juhul oleks projekt neile vastuvõetav. Seega on esmatähtis, et tegevus keerleks noorte ümber ja annaks neile tunde, et see on nende projekt ning nemad on selle eest vastutavad. Noored peaksid olema võrdsed partnerid nii projekti ettevalmistamisel, elluviimisel kui ka sellele hinnangu andmisel.

¹ Flaami Noortenõukogu (JeP) lahkel loal. Web: www.vlaamsejeugdraad.be

Näide heast kogemusest

Ühe Hispaania põhjaosa linna suhteliselt mahajäänud piirkonnas avati uus noortekeskus. Kahjuks vähendati rahaliste probleemide tõttu aasta jooksul keskuse töötajate arvu ja mitmed ettevõtmised tuli lõpetada. Ühel päeval läksid noored järelejäänud töötajatelt uurima, kas noortekeskus võiks õhtuti kauem lahti olla. Kuna töötajaid oli ainult kaks, viitasid nad sellele ja leidsid, et keskuse pikem lahtiolek pole võimalik. Siis pakkusid noored välja, et nad aitaksid ise ettevõtmiste korraldamisel ja inimeste otsimisel nende ettevõtmiste läbiviimiseks, milleks töötajatel polnud aega. Keskuse juhid olid pakkumisega nõus ja projekt võis alata. Algselt oli probleeme palju, sest ehkki mõlemal poolel olid head kavatsused, tundis personal ikkagi, et neil lasub liiga palju vastutust ja nad ei tahtnud seda noortega jagada. Noortel oli omakorda probleeme töögraafikutest kinnipidamisega, täpsuse ja usaldatavusega, mida noorsootöö nõuab. Neli kuud hiljem viis see tõsise tülini ja kõik osapooled kogunesid ühise laua taha. Tehti uued kokkulepped, jagati selged kohustused ja alustuseks algatati ühine projekt: noortekeskuse poolt organiseeritud tänavapidu kogu naabruskonnale. Kõik olid erutatud, sest mõistsid, et kui see projekt läbi kukub, tähendab see ka noortekeskuse lõppu. Samas selliseid mõtteid mõlgutades mõistsid kõik kui oluline keskus neile on ja et nad ei tahaks seda kuidagi kaotada. Noored tegid kõik endast oleneva, et naabruskonda kaasata ja said seeläbi muuhulgas võitu hirmust paluda abi firmadelt, kohalikult omavalitsuselt ja teistelt. Pole vist tarvis öeldagi, et pidu oli väga edukas ja kinnitas noortekeskuse positsiooni selles naabruskonnas, mille tulemusena neljakordistati keskuse juhtide arvu.

Kui alustatakse uut projekti erivajadustega või vähemate võimalustega noortega, siis võib allpool toodud kontrollnimekiri aidata teil otsustada, kas teie tegevus on ikka kõigile kättesaadav (ja see kehtib ilmselt igasuguste noortega töötamise korral). Ka see nimekiri ei ole lõplik ja ei pea päris kõigi puhul võib olla paika, kuid seda võib kasutada lähtepunktina ja muuta ning laiendada vastavalt vajadusele.

Kontrollnimekiri enne tegevuse alustamist

- Õpi tundma oma sihtgruppi, nende vajadusi ja huvisid, nende kultuurilist tausta, nende tulevikuvisioone, nende kodust olukorda.
- Teavita sihtgruppi oma ettevõtmisest, kasutades selleks erinevaid viise ja vahendeid (suusõnaline informatsiooni edasiandmine; plakatid koolides, keskustes, toidupoodides, kohvikutes ja tänavatel; kohalik meedia).
- Uuri, kes on varem sarnastes ettevõtmistes kaasa löönud (vanuserühm, sugu, kultuuriline taust) ja analüüsi, miks teised (sõbrad, vennad/õed, noored nende ümbruskonnast) ei osalenud.
- Kõrvalda kõik korralduslikud takistused (vali sobiv aeg, vähenda rahalisest olukorrast tingitud takistusi, veendu, et kõikidel on juurdepääs kohtumispaigale – ka ratastoolidega).
- Hoolitse, et ettevõtmine oleks sihtgrupile huvitav (või kõige halvemal juhul tee nii, et see tunduks huvitav). Mõned väikesed lisaasjad (tasuta jook, tasuta võimla kasutamine, müts või T-särk) võivad noori osalema innustada.
- Püüa kohandada noorsootöötajaid sihtgruppi ja ürituse teemaga. Seejuures tuleks arvestada kultuurilisi, vanuselisi, soolisi või usulisi aspekte.
- Hoolitse, et ka teised asjaosalised (vanemad, õpetajad, naabruskond) oleksid teadlikud teie tegevusest, kiidaksid selle heaks ja toetaksid seda.
- Vali tegevusele niisugune vorm ja meetod, mis sobib grupi ja tegevuse temaatikaga (oma- ja teiste ealiste koolitus, video, uuring, arutelu, jne)
- Veendu, et ettevõtmine on piisavaks väljakutseks noortele, kuid siiski mitte liiga raske.
- Kohanda tegevus noorte inimeste oskustega.
- Seo ettevõtmine noorte huvidega.
- Kaasa noored kogu tegevuse ettevalmistusse ja läbiviimisse.
- Veendu, kas noortele on selge, mida nad võivad loota, mida peavad ise tegema ning kuidas nad seda tegema peavad.

Pidage meeles, et edu ei pea tingimata korduma. Projekt, mis oli ühel aastal edukas, ei pruugi seda järgmisel aastal enam olla. Pidevalt on vaja analüüsida võimalikke takistusi, selgitada sihtgrupi vajadusi, üle vaadata oma sihid ja eesmärgid. Erivajaduste või vähemate võimalustega noortega töötamise rõõm on muuhulgas seegi, et need noored on väga harva etteaimatavad. Ega noorsooalgatused ei muutu edukaks ühe hetkega, samas võivad nad teatud aja jooksul igati oma edukust tõestada. Noori motiveeritakse ja projektis osaledes leiavad nad tagasitee tööturule. Konkreetseid ametialaseid oskusi ja ka eluks vajalikke teadmisi omandades tulevad nad toime uue töö leidmisega, mis ongi ju parim viis nende kaasamiseks ühiskonda.

Näide heast kogemusest

Paljudes riikides on spordiga tegelemine raskendatud, sest selleks puuduvad koht ja vahendid. Eelkõige puudub see probleem just noori. Sealjuures visatakse näiteks Prantsusmaal tihti palju spordivarustust lihtsalt minema. Sellises olukorras tuli ühel prantsuse noorukite rühmal mõte taastada ja parandada vana varustust selleks, et seda välismaale jagada. 2000. aasta juunis, kui see projekt oli noorsooalgatusena juba aasta aega töös olnud, sündis lõpuks spordivarustuse taastamise ja parandamise workshop, mille nimeks sai „Riigipiirideta sport“. Nüüd on see mittetulunduslik spordiorganisatsioon, mis kasvas välja nende grupi noorte poolt loodud ja juhitud projektist. Täna on see workshop koolitanud umbes 40 inimest ja 25 töötavad seal praegugi.

3.3 Motivatsioon

Koosolek oli täielikult ette valmistatud. Steve oli koosoleku toimumise teated linnas kõikvõimalikesse kohtadesse üles riputanud, inimestega sellest rääkinud, julgustanud sõpru õhtul kohale tulema ning teda isegi intervjueriti sellel teemal kohalikus raadiojaamas. Koosolek pidi algama kell kaheksa, kuid Steve oli kohal juba kell seitse, et panna toolid paika, teha kohvi ja vaadata veelkord läbi oma märkmed. Peter saabus pool kaheksa, kaasas kümme kooki. Ta valas välja esimesed kümme tassi kohvi ja lõikas ühe koogi tükkideks, Steve noppis sel ajal oma sviitrit nähtamatuid ebemeid.

Kella kaheksaks ei olnud veel keegi kohale ilmunud. Steve avas ukse ja piilus uudishimulikult inimtühjale tänavale. Ta läks sisse tagasi, jõi tassi kohvi, sõi veidi kooki ise samal ajal Peterile naeratades. Veerand üheksa, pool üheksa. Esimene kohvitermos oli tühi ja kedagi polnud ikka veel näha. Üheksa. Peter hakkas toole kokku panema ja istus Steve'i kõrvale lauale. Steve vaatas talle säravalt otsa ja lausus: „Noh, vähemalt on meid juba kaks.“

Noorte motiveerimine võib olla väga raske ja frustreriv ülesanne. Kuid mõningase ettevalmistuse ja õige suhtumise abil on võimalik kaasata noori projektidesse. Heade tulemuste saavutamisel on otsustavaks teie enda energia ja entusiasm. Motiveerimise võtmeteguriteks on positiivne hoiak ning oskus öelda: „Noh, vähemalt on meid juba kaks!“ Kui sul endal on motivatsioon, suudad sa ka teisi motiveerituna hoida.

Rahvusvahelise vabatahtliku teenistuse käsiraamatus on peatükk noorte motivatsiooni säilitamisest ja hoidmisest. Motiveerimist kirjeldatakse seal kui võitlust noorte nn „E-jõudude“ eest. Nendeks jõududeks on: energia, põnevus, entusiasm ja jõupingutus (inglise keeles E-forces: Energy, Excitement, Enthusiasm and Effort). Noored kasutavad oma E-jõudu ainult siis, kui rahuldatakse nende vajadused. Noorsootöötajad võivad noorte vajaduste rahuldamiseks pakkuda oma projektides mitmeid erinevaid asju.

- *Sotsiaalne (emotsionaalne) kasu*: noored ootavad huvitavaid kogemusi, ühiskondliku staatust, tunnustust ja mingisse gruppi kuulumist.
- *Pragmaatiline kasu*: noored soovivad näha mõtet selles, mida nad teevad, olgu see siis spordisaali kasutamine projekti ajal, uued oskused, mida CVsse lisada või projekti käigus välismaal käimine.

- *Psühholoogiline kasu:* noored on pidevalt eneseotsingutel ja tahavad elus oma teed leida. Tahtes teistest erineda, vajavad nad positiivset enesehinnangut (vaata peatükk 6.4: Enesehinnangu uurimine).
- *Materiaalne kasu:* mõnikord võib noori motiveerida ka materiaalsete asjadega nagu T-särgid, tasuta jook või väike kingitus. Seda ei tohiks vaadata kui altkäemaksu, vaid see on üks võimalik viis, kuidas noori alguses huvituma saada. Loodetavasti siis, kui nad on juba aktiivsed osalejad, hakkavad nad nägema ka teistsugust kasu.

Noortele ei lähe sellist laadi psühholoogiline analüüs tõenäoliselt eriti korda. Noorsootõtaja ülesandeks on panna see analüüs sihtgrupile arusaadavasse keelde. Selle asemel, et propageerida „kultuuridevahelise teadlikkuse“ tõstmist, võib noorsootõtaja rääkida hoopis reisist teise riiki ja seal breiktantsu võistlustel osalemisest. Selle asemel, et rääkida „organisatoorsete võimete“ omandamisest, võib noori palju enam huvitada uue uisuvälja ehitamine.

Kui me aktiivselt kaasame noored niisugustesse tegevustesse, mis aitavad eelpooltööd eesmärke saavutada, on noortel võimalus tegeleda neile huvipakkuvate asjadega ning avardada neid oskusi, mis neil juba olemas on. Kui me laseme neil endal otsustada, mida nad tahavad saavutada ja millisel moel nad seda teha tahaksid, tunnevad nad, et see ettevõtmine on nende „oma“ ja nad saavad sellest veelgi enam kasu. Siinkohal on noorsootõtaja ülesandeks pakkuda välja raamistik, motiveerida, toetada ja vajadusel nõustada ning jääda kõrvalseisjaks juhul, kui noored ülesandega iseseisvalt hakkama saavad. Edu sõltub tihti just sellest vastutuse ja isetegemise tundeist.

Näide heast kogemusest

2001. aastal organiseeris üks väike grupp noori demonstratsiooni Hollandi valitsuse Maluku saari puudutava poliitika vastu. Ehkki meeleavaldus ei olnud suur, väljus see kontrolli alt, kui täies varustuses märulipolitsei meeleavaldajate vastu astus. Selline agressiivne pilt politseist provotseeris noori ja politsei käitus vastavalt.

Aasta hiljem kuulutati välja uus meeleavaldus. Seekord arutasid organisaatorid ja politsei asja kõigepealt läbi ja jõudsid kokkuleppele, et politsei saadab kohale tavalised politseinikud ning märulipolitsei avalikult ei figureeri. Lepiti ka kokku, et organisaatorid valivad oma toetajate seast rühma inimesi, kes kõigil silma peal hoiavad ja vastutavad selle eest, et meeleavaldus rahumeelselt mööduks. Ehkki meeleavaldus ei olnud täiesti rahumeelne, oli selge, et valvuritel õnnestus rahvahulka paremini vaos hoida, kui seda oleks suutnud politsei.

Selleks, et muuta aktiivne kaasamine positiivseks kogemuseks, tuleks oma töös järgida mitmeid nõudeid.

- **Noori tuleb võtta tõsiselt.** Neid tuleb motiveerida osalema ja oma arvamust avaldama. Valede ootuste vältimiseks tuleb noortele anda selget tagasisidet nende poolt väljendatud arvamuste ja mõtete kohta.
- **Mõlemad osapooled peaksid vastutust jagama.** Noortele tuleb anda õiglane osa vastutusest. See annab neile projekti suhtes 'omanikutunde'. Kuid noorsootõtajad ei peaks noori päris omapead jätma. Tegelikult ikkagi vastutavad ju nemad nii noorte eest, kellega nad töötavad kui ka projekti hea kulgemise ja selle tulemuste eest. See tähendab, et noorsootõtajatel tuleb projektiga seotud noori muuhulgas võimalusel toetada sobiva koolitusega.
- **Ettevõtmised peaksid olema piisavalt mitmekesised.** Noorsootõtajad peaksid hoolitsema selle eest, et kõigil oleks võimalus kaasa lüüa (vaata peatükki 3.1: Takistused). Võimalused peaksid olema kohandatud kõigile noortele, olenemata nende taustast, huvidest või oskustest. Noori tuleks julgustada ja toetada, et nad leiaksid oma huvide ja võimete sobiva tegevuse.
- **Tuleks kulutada piisavalt aega ja raha.** Erivajadustega või vähemate võimalustega noored ei tule ise teie uksele koputama, et teie tegevusega liituda. Noorte aktiivseks kaasamiseks on vaja aega ning pingutust (ja enamasti ka raha). Sellele vastavalt tuleks planeerida ka töö, personal ja rahalised ressursid.

- **Kogemustele tuleb anda hinnang ja tulemusi tõhusalt kasutada.** Projekti lõppedes tuleks hinnata selle raames elluviidud tegevusi ja kõiki nendega seotud inimesi. Sealhulgas osalejaid, noorsootöötajaid ja teisi projekti partnereid või sellega seotud teisi inimesi (kelleks võivad olla vanemad, õpetajad, jne). Kogemuste analüüsist selgunud teadmisi tuleks rakendada tulevastes projektides.
- **Ettevõtmised ei tohiks olla ühekordsed sündmused.** Üks kordaläinud noorteprojekt ei suuda veel maailma muuta. Ehkki noored said projekti raames õpetliku kogemuse, ei tohiks tegutsemishoog raugeda. Noore jaoks on projekt ainult üks samm pikal teekonnal ja noorsootöötaja ülesanne on jätkata tema suunamist sobivate eesmärkide (püüdluste) poole (vaata peatükki 4.3: Erinevad töökeskkonnad).
- **Noorsootöö ei toimu asustamata saarel.** Noorsootöö ei ole ainult noortele suunatud ettevõtmised, need tuleks siduda ka noori ümbritseva kogukonnaga. Kohalikku kogukonda kaasavad projektid loovad silla noorte ja ühiskonna vahele ning vähendavad tihti ka noorte ja täiskasvanute vahelist umbusku ja usaldamatust. Näiteks, kui noored otsustavad lavastada teatritüki, võivad vanemad või õpetajad olla abiks kostüümide valmistamisel, valgustuse seadmisel, tekstide koostamisel jne ning seda lavastust võib esitada kogu kohalikule elanikkonnale.

3.4 Põnevad ettevõtmised

Näide heast kogemusest

„Hip Hop hooaeg 2001 – linna liikumapanev värske jõud” - see on ühe noorteprojekti nimetus, mis viidi ellu Brüsselis programmi Euroopa Noored alaprogrammi 3.1 raames (Noorsooalgatused). Projekti eesmärgiks oli kuritegusid ennetavate grafitite loomine (näiteks sellistel teemadel nagu autovargused, liiklusohutus, keskkonnakaitse) ning teha neid grafitid seaduslikult, avalikult. Nii võetigi eesmärgiks, et Brüsseli kahe kogukonna noored vanuses 18 kuni 25 joonistavad etteantud ennetusteemal Auderghem'i kogukonna loal hip hop grafiti maalinguid ühte vanasse metroojaama. Noored löid kaasa projekti kõikides etappides: osalesid ettevalmistavatel koosolekutel, võimalike toetajate leidmisel (nii era- kui ka riiklikest allikatest,) tegutsesid aktiivselt workshop'ides. Nad olid uhked oma projekti lõpptulemuse üle ning neil oli hea meel, et grafitit hakati ametlikult tunnustama kui seaduslikku ja huvitavat tegevusala. Grafiti pole lihtsalt vandalism, see võib olla loovuse väljenduseks, mis omakorda on jälle midagi enam kui lihtsalt protest millegi vastu. Mainitud projekt oli erakordne ka seetõttu, et löi koostöövõimaluse väga erineva sotsiaalse ja majandusliku taustaga, kuid sarnaste väljendusvajadustega noortele ning tänu sellele projektile said need noored võtta osa neile huvipakkuvast tegevusest.

Kui te soovite, et erivajadustega või vähemate võimalustega noored võtaksid osa teie noorsootöö ettevõtmistest, siis on selge ja lihtne - te peate neile pakkuma midagi, mis on nende arvates põnev. Noortele meeldivad kõik aktiivset osavõttu eeldavad workshop'id ja üritused, mis on nende jaoks kaasahaaravad ning seega ehk huvitavamad kui tavapärased vaba aja veetmise viisid. Kuid sellised noorsootööprojektid peaksid tegelikkuses olema vaid näiliselt üksnes meelelahutused. Noorsootöötaja otsustada jääb, kuidas tuua tegevusse sisse mitte-formaalne õppimine. Osalejatel pole vaja teada, et tegevusel on ka varjatud eesmärk.

Noorsootöötajad, kes plaanivad anda noortele ka väärtuslikke õppimiskogemusi, soovivad sellega avardada nende noorte maailma ja pakkuda neile uusi oskusi. Siiski peab ettevõtmine olema selline, et toob noore välja tema tavalisest rutiinist ja pakub talle võimalust millegi uue proovimiseks või õppimiseks – seda mainisime me ka eespool eduka osalemise kolme teguri (väljakutse, võimed, seotus) ehk “kolme C” juures. Samas on jälle nii, et kui me ootame (mitte-formaalsest õppimisest) liiga palju, siis need ootused ei täitu.

Me võime seda võrrelda majaga metsas. Tavaliselt jäävad noored koju – mugavuse tsooni. Noorsootöö üritab neid tavapärasest rutiinist välja tõmmata ja viia millessegi uude – seikluste tsooni. Seikluste tsoon on see, kus noored saavad turvalises keskkonnas õppida ja katsetada. Aga kui me peaksime viima nad liiga sügavale metsa, siis võib tulemuseks olla paanika. Noored jookseksid koju tagasi ja edaspidi oleks neid juba raskem majast välja saada.

Noorsootöötaja ülesandeks on pakkuda sellist tegevust, milles on seikluse hõngu (selles mõttes, et see laiendab neid piire, millega noor harjunud on), jälgides, et kedagi ei sunnitaks tegema seda, mida nad ei taha teha. Hea näide sellisest ettevõtmisest on nn ellujäämislaager, kus inimesed õpivad ülesannetega toimetulemiseks koostööd tegema, uusi oskusi kasutama ja üksteist usaldama. Kuid põnevate ettevõtmistega saab piire ka kodule lähemal avardada. Nendeks ettevõtmisteks võivad olla näiteks muusika, sport, tänavakunst, teater ja multimeedia või siis segu nendest kõikidest (vaata lk 25: Põnevad ettevõtmised).

Näide heast kogemusest

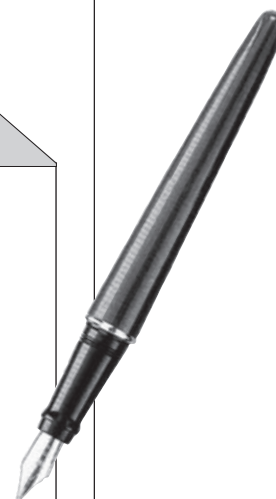
Üks tantsuõpetaja oli juba aastaid lummatud noorte rulasõidust linna peaväljakul. Teda intrigeeris nende muusika, liikumine, hüpped ja kiirus. Ehkki ta ise õpetas sel ajal noortekeskuses ainult tüdrukutele kõhutantsu, hakkas teda kummitama mõte sellest, kuidas saaks mingis etteastes rakendada ka neid rulasõitjaid, kes peamiselt olid ju poisid. Oma kõhutantsu tundides eksperimenteeris ta natukene ja avastas, et araabia muusika polegi ainus, mida kõhutantsu puhul kasutada saab. Varsti õnnestus tal panna nii rulasõitjad poisid kui ka kõhutantsu trennis osalevad tüdrukud koos kõhutantsu õppima ning õhinal ühisest etteastest mõtlema. Nende kahe grupi kokkuvõime löi mõlemale laval esinemise võimaluse ning arendas samas noorte oskusi.

See näide tõestab, et head suhted noorsootöötajate ja spordiklubides, klubides, (tantsu)koolides ja mujal noorte kohtumispaikades töötavate inimeste vahel võivad olla väga kasulikud. Paljusid ettevõtmisi on võib-olla üksi raske korraldada ja miks siis mitte kasutada juba olemasolevaid võimalusi ja teadmisi.

Mõned põnevad ettevõtmised

- **Muusika.** Pakkuge noortele proovide tegemiseks ruume. Kui noortekeskuses sellist võimalust pole, siis aidake neid vajaliku ruumi otsimisel. Motiveerige neid osalema kohalike talentide leidmise võistlustel, koolipidudel või kohalikel üritustel. Aidake noortel bänd kokku panna, aidake neil teha koostööd teisi alasid harrastavate inimestega või siis abistage neid muusikainstrumentide või turnee jaoks rahakogumisel.
- **Sport.** Tehke koostööd spordikeskustega ja pidage läbirääkimisi treenerite või kohaliku omavalitsusega, et saada neile noortele allahindlust treeningutel osalemiseks. Noortele meeldivad eriti võitluskunstid ja ekstreemspordialad. Püüdke leida naabrusest vabatahtlikke, kes noori treeniksid. Selliste väljas harrastatavate spordialade puhul nagu jalgpall, rulluisutamine, rulasõit, mägirattasõit või korvpall võib noorsootöötaja kaubelda neile kohalike omavalitsustelt soodsama hinnaga väljakuid ja varustust. Samuti võiks noorsootöötaja julgustada noori ise võistlusi korraldama või tegema vahetusi teistest piirkondadest pärit noortega.
- **Tänavakunst.** Breik ja tänavatants on ikka veel väga populaarsed ja köidavad noori. Noorsootöötaja saab seda noorte huvi hoogustada pakkudes proovideks ruume, võttes ühendust tantsukoolidega ja julgustades tegema koostööd näiteks klassikalise tantsuga tegelevate gruppidega. On teisigi tänavakunsti vorme, millest võiksid saada huvitavad ja uusi väljakutseid pakkuvad tegevused, näiteks žongleerimine või grafiti või siis nende kombineerimine muude aladega, kas muusikaga (tänavamuusikud), spordiga (rula, rulluisutamine) või teatriga (tänavateater, nn elavad kujud).
- **Teater.** Teater annab inimestele võimaluse olla keegi teine ja mõneks ajaks oma maailmast põgeneda või siis mõnikord leida oma probleemidele loomingulisi lahendusi kellegi teise silmade läbi. Noortega saab väga hästi kasutada eriti neid aktiivse teatri vorme, mis ei nõua osade päheõppimist, näiteks improvisatsiooniteater või niinimetatud „sporditeater“ (theatre sports). Noorsootöötaja saab noori toetada ka lõpptulemus saavutamisel – et nad astuksid näidendiga üles.
- **Multimeedia.** Arvuti, video, raadio ja fotograafia on noorte jaoks põnevad. Neid vahendeid võib ettevõtmistes väga edukalt kasutada ja neil on ka omaette praktiline väärtus. Võite osalejatel paluda valmistada videosid, kodulehekülgi, intervjuusid, pildistada ümbruskonda või jäädvustada oma või lähedaste elulugusid. Võimaluse korral võiksid nad seda kõike teha koostöös kohaliku raadiojaama, telekanali või ajalehega, kes võiksid olla ka sponsoriteks. Võimalikeks variantideks on ka arvutikursused (omataoliste/ ealiste koolitus) ning noortekeskusele kodulehekülgede loomine ja nende haldamine.

Näide heast kogemusest

Portugalis esitasid kaksteist noort vanuses 19 kuni 32 oma projekti noorsooalgatuste alaprogrammi raames. Tegu oli väga mitmekesise noortegrupiga, kuna kaasatud oli nii kohalikke keskkooli kui ülikooli noori, samuti erinevate eluvaladega seotud noori - meditsiiniõde, õpetaja, puusepp, politseinik jt. Nad otsustasid luua ja ellu viia projekti, mille peamiseks eesmärgiks oli luua ühe maa- piirkonna noortele uusi vaba aja veetmise võimalusi: näitusi, kirjutamis- ja joonistamisvõistlusi, muusikaetendusi, Eurosooni riikide toitute ja tavade tutvustamisi, info-koosolekuid uue valuuta kohta, vabaõhukino, traditsioonilisi mängu, spordiga tegelemist ja niisuguse ajakirja väljaandmist, kus noored saaksid avaldada oma arvamusi ja oma võimeid proovile panna. Kuna projekti ettevõtmised pakkusid uusi avastamisvõimalusi väga erinevate huvidega noortele, oli tagasiside projektile väga positiivne. Lisaks heale mõjule kohalikul tasandil osutus projekt väga tõhusaks kogemuseks noortele endile - noored löid uusi partnerlussuhteid ja sidemeid jms.